

Al 1610 s'imprimia a Venècia una obra revolucionària per a la música religiosa: el "Vespro della Beata Vergine, da concerto, composto sopra canti fermi", de Claudio Monteverdi. Precedit d'una Missa a 6 veus, el "Vespro" era una mescla de polifonia antiga i d'estils nous. Hi era presentat tímidament, en segon lloc, i amb lletres petites a la portada de cada una de les vuit partícels, mentre la Missa, de rigorós estil polifònic, hi estava en primer lloc amb títol pompós de grans tipus d'impremta. Per aquell temps, Monteverdi intentava obtenir una plaça d'estudis a Roma per al seu fill Francesco. Potser pensava preparar el terreny i llimar malentesos quan va dedicar la Missa i el "Vespro" al Papa Pau V. Encara que els Madrigals i les òperes —"Orfeo" i sobretot "Arianna"— l'havien fet cèlebre a tot Itàlia, el mestre tenia adversaris. En el pròleg, ell ho deixa entreveure amb un joc de mots entre *claudere* (cloure) i *Claudius*, el seu nom propi: "Quo igitur... et claudantur ora in *Claudium loquentium iniqua*" ("que amb això... siguin closes les boques dels qui diuen mal de *Claudi*"). Pensaria, entre altres, en G. M. Artusi, canonge de Bolonya, bon teòric musical, que al 1600 havia editat a Venècia un opuscle contra ell.

Monteverdi se n'havia defensat breument en el V Llibre de Madrigals (1605), mentre deixava per més tard una resposta llarga. Mentrestant afirmava: "...credete che il moderno compositore fabbrica sopra li fondamenti della verità" ("tingueu per cert que el compositor modern construeix sobre els fonaments de la veritat"). Es defensà encara en una carta i en els "Scherzi musicali" (1907). Però, al 1608, Artusi, sota el pseudònim d'Antonio Braccino da Todi, tornà a l'atac amb un nou opuscle. En defensa pròpia Monteverdi dedica la Missa i el "Vespro" al Papa de qui esperava un favor.

No va tenir èxit. Quan el mestre va anar a Roma la tardor del 1610 —potser amb el "Vespro" com a ofrena (?)— no li va ser possible veure's amb Pau V. Però la idea d'un aclariment de les seves teories no el deixà. Pensava fer-ne un tractat intítulat: "Melodia, ovvero seconda prattica", on s'hi havia de contraposar la melodia i recitatiu florentí de la "seconda prattica" amb el contrapunt polifònic neerlandès-romà de la "prima prattica". El segon estil o pràctica cercava l'expressió musical del text sortit de la boca de les persones que l'encarnen, mentre que el primer estil o pràctica adornava el text amb música pura i acadèmica. Aquesta obra havia de tenir tres parts basades en la imitació de l'expressió natural: el discurs, l'harmonia i el ritme. Contravenint les crítiques d'Artusi sobre incoherències en les veus, entrades de novena sense preparació, ús inconvenient del text, dissonàncies mal fetes, errors rítmics, desconeixement de les proporcions, etc., Monteverdi es refermava en la "seconda prattica": valor dels recitatius florentins però amb melodia, renovació de les harmonies, ritme i moviment flexibles. L'ofrena a Pau V contenia, en la Missa —potser per això presentada sense por amb grans lletres—, una mostra de la "prima prattica" pura i, en el "Vespro" titulat tímidament, un exemple de la "seconda prattica".

El "Vespro" era una obra inquietant, innovadora. La tradició hi era, però un nou corrent s'hi barrejava. Potser hi hauria qui la titllaria de poc digna per al culte. Crida l'atenció que aquesta obra litúrgica comenci amb la fanfara inicial de l'"Orfeo" de Monteverdi, l'òpera estrenada el 1607 a Màntua, d'on ell era el responsable musical, i publicada a Venècia el 1609.

Dintre el "Vespro", les afinitats amb l'"Orfeo" hi són contínues, sobretot en els recitatius i les àries. Per altra banda, Monteverdi s'hi distancia també de l'"Orfeo". Sense deixar d'irrompre en l'ambient litúrgico-duc de la Màntua dels Gonzaga amb una delicada influència "profana", es mou també dintre una línia tradicional. Al costat de Recitatius, Àries, Madrigals i "Canzonette", estils tinguts per profans, adorna el cant pla amb majestat, i en conserva l'austeritat modal; manté la primacia de la salmòdia en el "canto fermo", les divisions dels versets, l'ús del "fabordó" italià, el moviment moderat de la polifonia, la simplicitat de l'himne, la solemnitat del "Magnificat", en una paraula, els procediments tradicionals de la polifonia eclesiàstica del seu temps.

Malauradament, el tractat on Monteverdi pensava exposar la "seconda prattica" no es va fer o no va ser publicat. Per això els pròlegs a les seves obres musicals i més encara les obres, són molt importants.

Artusi, el seu contradictor, en veure-les i sentir-les, n'admeté l'estil, i amb una noblesa d'ànim que l'honora, se li rendí.

Monteverdi excel·lí en el recitatiu, en l'òpera i en el dramatisme apassionat. En el "Vespro" posa en joc la "seconda prattica" per expressar-se en una obra religiosa en honor de la Verge Maria.

Monteverdi s'hi mostra apassionat i líric, però sense dramatismes. El començament és un esclat d'alegria popular (fanfara), els salms són d'un realisme descriptiu serè, els "concerti" són tendres i delicats, l'himne és auster, el "Magnificat" és solemne i grandios. Tot respira religiositat i humanisme, tradició i novetat, lirisme serè i ferma tècnica musical.

GREGORI ESTRADA

(Fragments extrets del comentari publicat al catàleg del Festival Internacional de Música de Barcelona 1976)

The Scholars no cal presentar-los ni al públic d'aquest país ni gairebé d'enlloc, ja que són coneguts arreu per l'èxit que han tingut des del seu inici, èxit motivat no només pel seu excepcional professionalisme, sinó també per la insòlita capacitat que tenen per comunicar el seu plaer al públic sigui quin sigui el programa.

Des del seu debut professional, ara fa vint anys, *The Scholars* han ofert almenys 1.700 concerts a més de 50 països, rècord que pocs conjunts del món de la música de cambra poden superar.

La temporada actual ha estat de molta activitat per al grup, amb un programa ple de compromisos a Anglaterra i a la resta d'Europa, a més a més d'altres països més llunyans, com Israel, USA i Japó.

Així mateix han realitzat gires d'un important èxit amb "*The Scholars Baroque Ensemble*". Aquestes gires inclouen una actuació destacada, el desembre de l'any passat, a l'Auditorio Nacional de Madrid, de les Vespres de Monteverdi, l'actuació, que es va emetre en directe per Ràdio 2, va rebre una aclamació impressionant dels crítics.

The Scholars també gaudeixen amb l'ensenyament i tots els anys, a l'agost, dirigeixen un curs per a cantants com a part del "*Festival de les Veus*" a Altafulla, de Tarragona.

Enguany s'han posat a la venda dos enregistraments de "*The Scholars*": un de madrigals anglesos i un altre de cançons folklòriques britàniques.

The Scholars Baroque Ensemble, grup format per David van Asch l'any 1987, representa una desviació important dels concerts exclusivament "*a capella*" que abans interpretaven "*The Scholars*".

Els components del conjunt són tots especialistes en música barroca, toquen instruments originals (o còpies), i fan servir tècniques adients de l'època.

Interpreten obres com "*La Passió segons Sant Joan*" de Bach, "*Les Vespres*" de Monteverdi i "*Acis i Galatea*" de Haendel, sense director. La filosofia en la qual es basen aquestes actuacions té la mateixa importància tant pel que fa als cantants com als instrumentistes: una vertadera experiència de crear música per a tots els implicats. La cerca d'un so "*autèntic*" no constitueix el seu únic objectiu, també són importants la lluentor i la claredat aconseguides per l'ús d'un sol instrument a cada part. Aquesta és una característica corrent de les interpretacions de l'època.

Els instrumentistes de cornetes i sacabutxos d'aquesta actuació són del grup conegut amb el nom de "*His Majesties Sagbutts and Cornetts*" (Cornetes i Sacabutxos de sa Majestat"), dirigits per Jeremy West.

THE SCHOLARS

KYM AMPS, soprano

ANGUS DAVIDSON, contratenor

ROBIN DOVETON, tenor

DAVID VAN ASCH, baix

amb

SUSAN GRITTON, soprano

FRANCES JELLARD, contralt

RICHARD EDGAR-WILSON, tenor

ADRIAN PEACOCK, baix

i

THE SCHOLARS BAROQUE ENSEMBLE

WILLIAM THORP, violí

PAULINE NOBES, violí

JAN SPENCER, violoncel

WILLIAM CARTER, llaüt

TERRY CHALSTON, orgue

amb

HIS MAJESTIES SAGBUTTS & CORNETTS

JEREMY WEST, corneta I

NICHOLAS PERRY, corneta II

PAUL NIEMAN, sacabutx I

MARTIN POPE, sacabutx II

DAVID STEWART, sacabutx III

PROGRAMA

Vespro della Beata Vergine
Da concerto composta sopra canti fermi 1610

C. Monteverdi
(1567-1643)

I

1. Domine ad adiuvandum
2. Psalmus 109: Dixit Dominus
3. Concerto: Nigra sum
4. Psalmus 112: Laudate pueri
5. Concerto: Pulchra es
6. Psalmus 121: Laetatus sum
7. Concerto: Duo Seraphim
8. Psalmus 126: Nisi Dominus
9. Concerto: Audi Caelum
10. Psalmus 147: Lauda Ierusalem

II

11. Sonata sopra Sancta Maria ora pro nobis
12. Hymnus: Ave maris stella
 1. Ave maris stella
 2. Sumens illud Ave
 3. Solve vincla reis
 4. Monstra te esse matrem
 5. Virgo singularis
 6. Vitam praesta puram
 7. Sit laus Deo Patri

13. Magnificat

1. Magnificat
2. Et exultavit
3. Quia respexit
4. Quia fecit mihi magna
5. Et misericordia
6. Fecit potentiam
7. Deposuit potentes de sede
8. Esurientes implevit bonis
9. Suscepit Israel
10. Sicut locutus est
11. Gloria Patri
12. Sicut erat in principio

Organitza:

**Joventuts Musicals
de Torroella de Montgrí**

Col·laboren:

Germans Radresa

EL PUNT

CATALUNYA MÚSICA

Bösendorfer

The British Council

PARRÒQUIA DE SANT GENÍS

PATRONAT DE TURISME

COSTA BRAVA GIRONA

Patrocinen:

AJUNTAMENT DE TORROELLA DE MONTGRÍ
OFICINA MUNICIPAL DE TURISME

DIPUTACIÓ DE GIRONA

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Departament de Comerç, Consum i Turisme
Direcció General de Turisme

FUNDACIÓ CAIXA DE CATALUNYA

Festival Internacional de Música de Torroella de Montgrí Costa Brava de juliol a octubre del 1990